

«Ετοι εἶπε ο ἄντρες μου, ἀδερφί, καὶ ἰδῶθες ἀφενίστη
Καὶ τὴν καρδιά μου τηραγνύστηκε πίκρα πολὺ μεγάλη». Κι' θεωρήστε τῶν δριών, οἱ ξακουστὸς Βασιλέως Χαρούμενος ἐδέχτηκε τῆς ἀδερφῆς τὰ λόγια Κι' ἀπάντησε της λέγοντας: «Ω νὰ γενότουν ἔτσι!» Κ' όπερα τὴν ἑτέμησε μὲ δῶρα καὶ μὲ δόξες. Καὶ κατὰ πῶς στὸν οὐρανὸν γιοιμίζει τὸ φυγγάρι Σὰν εἶνε τὸ μισθόνυ τῆς γιόμισης, βασιλέως, «Ἐτοι ἀξιώνει καὶ τὸ νυνὶ στῆς δῆστας τὸν κέρφο. Καὶ στὸν πρεπούμενο καὶ προφυλαγμένον Κ' ἡταν καλός καὶ ἐνάρετος, καὶ εἰχε φυχὴ γενναία. Εἶναι τοῦ βραχίλαν δόμικα στὸν κόρμο ξηκουσμένο, Γιατὶ οἱ πατέρες φεύγοντες στὰ δάσην τὸν ἀσκητέψει, «Εἶναι στὸν κέρφο σου παιδίο τῆς Ιερατικῆς εἶπε. Κι' θεωρήστε τὸ ξυπνὸν παιδίο στὸ σπίτι ἐκατοικοῦσε Τοῦ βασιληᾶ τῶν δριών πολὺ προφυλαγμένος, Κ' ἔχαρονταν οἱ δράκοντες τοῦ μάντη τὸ βλαστάρι, Ποὺ ω; τόσο δόλο μεγάλων παράμοιο μὲ τὸ Σίβα Τὸ βρασιλέα τεύρανού τὸν ἀρματοζωρύνον.

Κρασάδες. Φεβράριος 1908.

K. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Αγαπημένη μου,

Τὸ μίλημά σου στὴν τελευταῖς σου γραφή, μὲ ταξίδεψε πρὸς τὰ περιχωμένα, καὶ τὰ μάτια μου χαιρετήσανε καὶ πάλι μὲ πόνο μιὰ νύχτα, ποὺ μαζί περάσαμε, μιὰ νύχτα ποὺ θὰ φωτισθεῖ αὐτή σκαλιστὴ πάντα ὅμπρος μου, καὶ ποτὲ τάντα παναθίτης γυρνοβόλει η συλλογή μου σὰν ἀγριόποιλι γύρω ἀπὸ ώραῖον νησί.

Εἴσαν θυμάματα οἱ μέρες, ποὺ μιὰ μάχητκα, χωρὶς νὰ ξέρω γιατὶ μάς χωρίζει. Μόλις παλεύει περισσότερο. Πολεμοῦσα νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ σκλάδωμά σου, ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου, ποὺ μοὶ γίνεται ἀβέσταχτη πιά!

Καὶ κρατιόμανα ἀπὸ κάθε λογή: στοχασμούς ποὺ τύχαιναν μπροστά μου—σὰν πνιγμένος. — «Ἄδυνάτο δυό φυχές νὰ ἐνωθοῦν τελειαστοχαζόμανα. Καὶ θυμάματα είμουνα δόλο καὶ οροντίδα καὶ λα-

χτάρα σὰ νὰ γιάτρεβα μεγάλη μου πληγή. Πολλές φορὲς δικαίωσε πάλεβα μὲ τὰ ἔδια μου τὰ λόγια νομίζοντας πὼς ἔχω τὸν ἑαυτό σου μπροστά μου, μὲ δταν μοῦ ξανογούγοταν ἡ μορφή σου, ἐμενα τρομασμένος νοιώθοντας ἀγήμπορο νὰ μὴ νικηθῶ....

Μιὰ μέρα, ποὺ μοῦ φάνηκε πὼς θὰ δυνόμουνα δίχως ἵετα ζήτω, είχα τόση χαρά.... «Τοτέρα διμάς ἡ ψυχὴ μου χύμιζε τυφλά πρὸς τὴ φλόγα, ζηνιώθα τὴ ζωὴ μου νὰ φεύγει, ἐνα χέρι μοῦ ἔσφιγγε τὴ καρδιά καὶ δίχως ἀλλο αἴστημα ξάνοιγα τὰ μάτια σου ποὺ ἀπλώνονταν, ἀπλώνονταν παντοῦ σὰν τὴ νύχτα.

«Η ψυχὴ μου διψοῦσε... διψοῦσε μιὰ θάλασσα ἀμπλητη, γαλήνια πάντα, ζεύθη ποὺ μέσα νὰ μποροῦσα νὰ ριχτῶ. Ζητοῦσαν τὰ μάτια μου ἔναν φυλόγκρεμό... ὃ μὲ τὶ λαχτάρχ θὰ σκάλωνα πάνω γιὰ νὰ ριχτῶ στὸ βάρεθρο, νὰ σταματήσω μὲ τὴ πνοή μου καὶ τὸ πόνο μου.

Μὰ δταν τὲ μιὰ στιγμὴ στὴ σαστισμένη φαντασία μου ἀντίκρυζα τὰ μάτια σου, δταν στῆς νύχτας τὴ σιωπὴ ξάνοιγα τὸ μίλημά σου - δὲν εἶταν μουσική, τραγοῦδι δὲν εἶταν, δηλα ἡ ἀνοίξη κατέβαινε σὲ δαῦτο - ἡ φωνὴ σου ἐπλεκε μέσα μου γκρεμούς ἀνθισμένους... τὰ λόγια σου μὲ σκλάδωνα, μ' ἐδεναν. Καὶ τότες ζητοῦσα τὴ ζωὴ, τὴν θήλεα, καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀνοίγονταν σὰν ἀνθὸς νὰ χαιρετήσει, ἐνα κατανόργιο ἀγέρι.

Ιολλές φορὲς ἔνας θυμός μ' ἐπνιγε...

«Οχι! οχι ἐλεγα φοβάμαι, φοβάμαι!!!...

Κ' αὐτὸ μοῦ συνέβηκε κεῖνες τὶς μέρες.

«Ενας φόβος μούφερε τὴ μάχητα.

«Εμενα μακριά σου γιὰ μέρες γυρέβοντας στὴ ειγαλιά τῆς νύχτας παρηγοριά, γυρίζοντας στοὺς ἀνθισμένους κάμπους, λίγη ήσυχα ἐγέρευα. Μὰ δ στοχασμός σου ἀπὸ δλούθε μ' ἐδιωχνε.

Μιὰ μέρα τ' ἀποφάσισα. Φεύγω I φεύγω.... Θὲ σούληγα... Θὲλω νὰ γλυτώσω ἀπὸ σένα.... Θὲλω νὰ γλυτώσω. Δὲ μὲ δὲνε: πιὰ τίποτα μὲ κανένα. Είσαι ζένη... Τὸ δρόμο του καθένας... Φεύγω... φεύγω... Τὲ γυρέβεις ἀπὸ μένα; Γιατὶ μὲ βασανίζεις ἔτσι; Γιατὶ; Φεύγω, φεύγω!

Κι δταν ὑστερ' ἀπὸ καὶρο μιὰ νύχτα ἔκουσα πίσω στὸ δρόμο τὰ πατήματά σου, χτύπησαν τὴ καρδιά μου σφυρίες, καὶ ἐμεινα στὴ θέση μου καρφωμένος.

Σταμάτησα μ' ἀπόφαση! Θὰ σου φερνόμουνα σκληρά, θὰ σ' ἐδιωχνα.

«Πας περίπατο μ' ἐρώτησες»; θήλεα νὰ σου πῶ δχι, μά...δὲν ἀποχρήθηκα. Σὲ φρενίθηκα περισσότερο γιατὶ μοῦ φαίνονταν ἀλλοιώτερη... ξένη!... «Ως τόσο ε' ἀκλοίθησα. «Ενα χρυσοί αἴστημα μ' ἐκυρεψε. Ήσσι προχωροῦσες ἀμπλητη. «Τί μὲ θέλεις;» συλλογίστηκα μὲ θυμό. Τὸ περπάτημά σου μοῦ εἶταν ὀχτρικό. Κάθε στιγμὴ μοῦ ἐρχόταν νὰ σταματήσω, νεργίσω πίσω, μά ω' ἔσενες χωρίς νὰ θέλω, δταν μιὰ ἰδέα σὰν κεραυνός σὲ καταρμέλανο οὐρανὸ διάβητε ἀπὸ τὸ νοῦ μου. Στοχάστηκα πὼς θὰ μὲ σκότωνες. «Πάξει νὰ μὲ σκότωσει συλλογίστηκα. Τὴν ἔβλεπα αὐτὴ τὴν ἰδέα δόλο καὶ ζωηρότερα».

«Εβλεπα στὸ χέρι σου ἔνα μαχαίρι ν' ἀστράφτει στὴ νύχτα καὶ νὰ πεταίσει πρὸς τὴν καρδιά μου.. Θάνοιγα μὲ δύναμη τὰ χέρια μου καὶ θὰ πρὸ τὸ κρατοῦσα τὸ χέρι. Δὲν θήλεα νὰ πεθάνω δχι! «Ηθελα νὰ ζήσω.

«Η ματιά μου ἔπεισε ξαρνικά ἀπάνω σου καὶ ορμός ἰδρός ἐθρέχει τὸ πρόσωπό μου! Δὲν τὴν ἀγαπάω δὲν τὴν ἀγαπάω! Καλέτερα δίχως ἀγάπη.

«Πάξει μέσα;» Οχι, οχι θήλεα νὰ φύγω. «Ωθὰ μὲ σκότωνες μέσα στὸ κάρπο!»

«Ηθελα νὰ σου μιλήσω νὰ σου πῶ νὰ μ' ἀφήσεις! Κοίταξα γύρω μου ως νὰ ζητοῦσα βοήθεια καὶ ξαρνικά ἔπεισε πάνω σου καὶ τυμπαζεύτηκα γιὰ νὰ μὲ προστατέψεις!»

«Η κάψη εἶτανε πνιγτική. Ταιμουδιά πουθενά δὲν ἀκούγονταν, πάρεις ἀπὸ τὸ σκούπιμο ἐνὸς νυχτοπουλιού μακριά, ποὺ βαρυττάλεξε σὲ λυρέμανο μολύβι. Στὸν οὐρανό, μονάχα παλεύει τὰ σύγνεφα μὲ τὸ σεληνόφωτο, καὶ πότε χύμιζαν κατεπάνου καὶ τὸ σκέπαζαν, ρίχνοντας σὰν κοπαδίας ἀπὸ μεγάλα κοράκια μαύρους ἥσκιους στὸν κάρπο, καὶ πότε διωγμένη πετοῦσαν γύρω του, ἐνῷ τὸ φεγγάρι δλοτρόγυλο καὶ θυμόπλοδος πρὸς τὴ γῆς δέρνοντας μὲ δυό μεγάλες δλόλευκες φτερούγες τοῦ καρπού τὴν ἀπανωτική, ποὺ βουβή λαμπροκοπεύσει καὶ τὰ ἀπὸ τὴ δροσιά λαμπροστολισμένα ψηριολούλουδα της ἐμοιαζαν σὰν τῆς θέλεστας τὸν ἀφρό.

«Εκαιγε κείνη τὴ βαδιά τὸ σεληνόφωτο. Εκαι-

καρφώνανε στοῦ παιδιοῦ τὸ μνημονικό, καὶ δχι γιὰ τοὺς μαθουνε τὴν πχλαΐκια τὴ γλώσσα, παρὰ γιὰ νὰ τὴν καλουνε γλώσσα δικῆ τοὺς Ἀλυσοδενότανε ἔτσι οἱ Ρωμαϊκοὶ ο νοῦς ζειτα τὰ χρόνια ποὺ πρεπει νὰ δουλεύῃ λεύτερο. Μαζευε, δλο μαζευε λέξεις, νὰ κάμη γλώσσα ἀνταξια τῆς προγονοκῆς του εὐγένειας, νὰ ξαναγένη πρόγονος πάλε!

Τί νὰ κάμη ο νοῦς μὲ τέτοιο σκεπάρνισμα ἀκατάπαθο; «Επαψε νὰ δουλεύῃ λεύτερο καὶ ποιητικά, στείρεψε ἀπὸ τέχνη, στείρεψε ἀπὸ κάθε ἀλλη γόνιμη καὶ μεγάλη ἐνέργεια. «Άλλο δὲν έγιαζε καὶ ἀλλο δὲν ὀνειρεύντανε παρὰ Λεξικά καὶ Γερμανικές. Ο τύπος κι ο δήχος ἀντικατάστησε τὸ αἴστημα καὶ η μουσική.

«Άκομα δουλεύει αὐτὸ τὸ Κάτεργο, κι ἀκόμα μας κρατάει ἀλυσοδεμένους. «Άλλο ἀπὸ λεύτερο ποτὲ μέρες έρριξε πάμπλους χρόνους πισω, ἐπειδὴ οἱ γειτονικοὶ οἱ λαοὶ δὲ χασμερήσανε μὲ τέ τοια φανταστικά ὀνειροπλήματα, παρὰ φυλαξανε τὴ δύναμη τους γιὰ πιὸ γρήσιμα ἔργα, καὶ στὸν πολιτικὴ καὶ στὸν ἀλλη ζωὴ τους.

«Ομως τὸ κακὸ δὲν πῆγε ως τὴν καρδιά τους θύνους, ως τὰ σπίτια καὶ ως τὰ καλύβια. Δὲν ξη-

γίζε τὰ λεύτερα τὰ βουνά. Δὲν πέρχεις ως τὴν Κρήτη. Δὲν συνεπήρει τὰ καταπάνετο πνέματα ἐνὸς Σελω μοῦ. Ο καθαυτὸ ρωμαϊκός ο νοῦς, ο Ἑλληνοκάτηρος ἀπὸ τοὺς Ἐλληνοδασκάλους, ο προκισμένος μὲ γλωσσικὸ ύλικο γνήσιο, ἐλαστικό, καὶ στενὰ συνεδύεται μὲ τὴν πχλαΐκια τὴ γλώσσα, μὲς ἐστήνε φιλολογία ἀπὸ τὶς πλουσιώτερες καὶ τὶς διαφορώτερες, συνεχρόνα μὲ τοὺς ταριχεύμενους ὅγκους ποὺ σωριάζει τὴ λεξιολογία.

«Η φιλολογία λειπόν πρῶτα, καὶ κατόπι τὴ λεξιολογία τοῦ έθνους ετήνη περιχώπη ποὺ περάσαμε θάνατονεμένη μας στοὺς ἀκόλουθους μερικοὺς παράγραφους.

§ 9

Ο 'Ερω: βιβλίος.

Θὲ εἶτανε ίσως πιὸ κανονικό καὶ πιὸ διδαχτικό νέρχημοντας ἀπὸ τὸ δωδέκατο τὸν αἰώνα, γιὰ νὰ καλοδηγηθῇ τὴ Φράγκικη η ἐπιφροή ποὺ ἀλλοι μετά λιαστες, ἀλλοι σύρριζα μεταφύτεψε ἀπὸ τὴ Δύση τὰ φιλολογικὰ ἔργα ποὺ διαβαστήκανε ἀπὸ τὸ Εθνος δλους έκεινους τοὺς αἰώνες, ως στὴν Κρητικὴ τὴν

«Αναγέννηση τοῦ δικαίου ἔδιδεν αἰώνα. «Βπειδὴ δικαίωσε δικαίωσε μὲς δὲν είναι μῆτε ιστορικός μῆτε φιλολογικός, παρὰ θέντικός, καθὼς διτανε μεταφύ

